

Українська мова 7 клас

УРОК № 3

Форми дієслова: неозначена форма,
особові форми, дієприкметник,
дієприслівник, безособові форми
на -НО, -ТО

ПЕРЕВІРТЕ

Вправа № 76. Перепишіть висловлення, уставляючи на місці крапок пропущені літери. Визначте дієслова, з'ясуйте граматичні ознаки кожного - час, особу, число, рід (якщо є)

Людство поділяється (теп., 3 ос., одн.) на дві частини. Перша дивиться(теп., 3 ос., одн.) телевізор; друга його майже не дивиться (теп., 3 ос., одн.). Я належу (теп., 1 ос., одн.) до другої, тому що вважаю (теп., 1 ос., одн.) телевізор хронографом. Із жалем думаю (теп., 1 ос., одн.) про тих, хто всі свої уявлення та знання про світ черпає (теп., 3 ос., одн.) з «ящика». Вони йдуть (теп., 3 ос., мн.) крізь життя й тягнуть (теп., 3 ос., мн.) за собою, мовби свою тінь, невиліковну телезалежність. Вони все знають (теп., 3 ос., мн.) , усіх упізнають (теп., 3 ос., мн.), носять (теп., 3 ос., мн.) у голові нав'язані (дієприкм.)кимось думки та погляди. Усе, чого не було (мин., 3 ос., одн., ч.р.) в «ящику», для них не становить (теп., 3 ос., одн.) жодної цінності.

Словник термінів (глосарій)

Інфінітив або неозначена форма – дієслівна форма, яка відповідає на питання *що робити? що зробити?* і виражає узагальнено, безвідносно до особи, способу, числа та роду.

Дієприкметник – особлива форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією.

Дієприслівник – особлива форма дієслова, що, вказуючи на додаткову дію, пояснює в реченні основне дієслово.

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

ФОРМИ ДІЄСЛОВА

НЕОЗНАЧЕНА
ФОРМА

БЕЗОСОБОВА
ФОРМА

ОСОБОВЕ
ДІЄСЛОВО

ДІЄПРИСЛІВНИК

ДІЄПРИКМЕТНИК

ДІЄСЛОВО

НАЗВА ФОРМИ	ЗАГАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ	ПИТАННЯ	ПРИКЛАДИ
НЕОЗНАЧЕНА ФОРМА	ДІЯ, СТАН АБО ПРОЦЕС ПОЗА ЧАСОМ, ЧИСЛОМ, ОСОБОЮ	ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ?	ПИСАТИ, НАМАЛЮВАТИ
ОСОБОВЕ ДІЄСЛОВО	ДІЯ, СТАН ПРЕДМЕТА	ЩО РОБЛЮ? ЩО ЗРОБЛЮ? ЩО РОБИВ? ЩО БУДУ РОБИТИ?	ПИШУ, МАЛЮВАЛИ
ДІЄПРИКМЕТНИК	ОЗНАКА ПРЕДМЕТА ЗА ДІЄЮ	ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ? ЯКІ?	ПИСАНИЙ, ПЛАКУЧА
БЕЗОСОБОВА ФОРМА НА -НО, -ТО	ДІЯ, ЩО СПРИЙМАЄТЬСЯ ЯК РЕЗУЛЬТАТ	ЩО ЗРОБЛЕНО?	ПИСАНО, НАМАЛЬОВАНО
ДІЄПРИСЛІВНИК	ДОДАТКОВА ДІЯ, ОБСТАВИНА ДІЇ	ЩО РОБЛЯЧИ? ЩО ЗРОБИВШИ?	ПИШУЧИ, НАМАЛЮВАВШИ

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

Творча робота

Продовжити кожен рядок форм дієслова 4–5-ма власними прикладами.

Пишучи — ...

Надихати — ...

Захищено — ...

Намалювала б — ...

Сказаний — ...

Лінгвістична гра «Ланцюжок»

Утворіть усі можливі форми від початкових форм дієслів.

Зразок: виплекати (інфінітив) – виплекав (особове дієслово) – виплеканий (дієприкметник) – виплекавши (дієприслівник) – виплекано (безособове дієслово).

Навчати – ...

Пізнати – ...

Вирощувати – ...

Вибілити – ...

Лінгвістична гра «Ланцюжок»

ПЕРЕВІРТЕ

Навчати (інфінітив) – навчав (особове дієслово) – навчений (дієприкметник) – навчившись (дієприслівник) – вивчено (безособове дієслово).

Пізнати (інфінітив) – пізнав (особове дієслово) – пізнаний (дієприкметник) – пізнавши (дієприслівник) – пізнано (безособове дієслово).

Вирощувати (інфінітив) – вирощував (особове дієслово) – вирощений (дієприкметник) – вирощуючи (дієприслівник) – вирощено (безособове дієслово)

Вибілити (інфінітив) – вибілів (особове дієслово) – вибілений (дієприкметник) – вибілівши (дієприслівник) – вибілено (особове дієслово).

Вибірковий диктант

Випишіть дієслова, що вжиті в неозначеній формі.

Мусити, читали б, не осліпнути, розмовлятиму, почути, побачу, бути, співать, могли, змагатися, розпустять, посіяти, сміятися, недобачати, збити, хотів би, оздоблений, розбито, сісти, з'їхатись, хотілося, розмірковуючи, підсипати.

Вибірковий диктант

ПЕРЕВІРТЕ

Мусити, не осліпнути, почути, бути,, могти,
змагатися,, посіяти, недобачати, збити, хотів би,
сісти, з'їхатись, хотілося, підсипати.

Гра «Миттєва відповідь»

Підберіть спільнокореневі дієслова, запишіть їх у неозначеній формі

Синій, спів, жаль, говір, плач, сирота, журба,
червоний, нахил, голос, вигляд.

Гра «Миттєва відповідь»

ПЕРЕВІРТЕ

Доберіть спільнокореневі дієслова, запишіть їх у неозначеній формі

Синій – синіти,
спів – співати,
жаль – жаліти,
говір – говорити,
плач – плакати,
сирота – осиротіти,
журба – журитися,
червоний – червоніти,
нахил – нахилятися
голос – голосувати,
вигляд – виглядати.

Кодовий диктант

1. Зашифруйте подані речення, якщо виділене слово:

1 – дієслово (особове);

2 – дієприкметник;

3 – дієприслівник;

4 – інфінітив.

А Бережи матір (В. Сухомлинський).

Б Не бий землю – хліба **не дасть** (Нар. творч.).

В Сільську ластівку-касатку легко **відрізнити** від її міських родичів по хвостових перах, рудому горлечку й такого ж кольору околишу на лобі (За В. Пархоменко).

Г Погнався за зайцем та коневі голову зламав (Нар. творч.).

Кодовий диктант

1. Зашифруйте подані речення, якщо виділене слово:

1 – дієслово (особове);

2 – дієприкметник;

3 – дієприслівник;

4 – інфінітив.

Г Нарти, **підстрибуючи** на льодяних горбах, ковзали легко й скоро (О. Іванов).

Д За нартами тяглися дві великі колії, безладно **затоптані** собачими лапами (О. Іванов).

Е Щедро смагляве літо землю промінням **поїть** (О. Пархоменко).

Є Вийшов з дому я **схвильований** (Б. Стельмах).

Кодовий диктант

ПЕРЕВІРТЕ

А - 1

Б - 1

В - 4

Г - 1

Ґ - 3

Д - 2

Е - 1

Є - 2

Розподільний диктант

Запишіть подані дієслівні форми у таблицю.

ДІЄПРИКМЕТНИКИ

ДІЄПРИСЛІВНИКИ

Танцюючи,	здійснений,	змитий,	тримаючи,
освітивши,	писаний,	утворений,	держачи,
знайшовши,	зроблений,	сидячи,	вчинивши,
посинілий.			

КЛЮЧ. Підкресліть другу від початку букву у виписаних словах і дізнайтесь ім'я та прізвище автора рядків: «На чужині й горе втричі важче».

Розподільний диктант

ПЕРЕВІРТЕ

ДІЄПРИКМЕТНИКИ

здійснений
змитий
писаний
утворений
зроблений
посинілий

Дмитро

ДІЄПРИСЛІВНИКИ

танцюючи
тримаючи
освітивши
держачи
знайшовши
сидячи
вчинивши

Арсенич

ЗАВДАННЯ

Опрацювати:

- ✓ навчальну презентацію,
- ✓ відео до уроку,
- ✓ таблицю в підручнику на с. 45,
- ✓ виконати вправу 75 (спишіть прислів'я, вставляючи на місці крапок дібрані форми; визначте назву кожної форми) та інтерактивну вправу,
- ✓ пройти тестування для самооцінювання.

Відео до уроку: <http://surl.li/cpxuw>

Інтерактивна вправа: <http://surl.li/cpxwu>

<http://surl.li/cqhws>

Тест для самооцінювання: <http://surl.li/cpxtt>

